

Vilde skoler

Der er global biodiversitetskrise der også viser sig helt lokalt, og man er nødt til at kigge efter nye steder at skabe plads til naturen, både i byer, i hoveder og i sprog. Her kan skolernes arealer inddrages. Det vil ikke kun gavne børnenes velbefindende og indlæringssevne, men også gøre det nemmere for lærerne at tage ud i naturen hvis det blot kan træde ud i deres egen skolegård – en vild skolegård.

En skoles hverdagsaktiviteter med undervisning og nysgerrighed kan godt kombineres med at give plads til biodiversitet på skolens område. At give plads til naturen er også at give plads til læring og leg. At elever kan komme ud og opleve den nære natur helt tæt på, kan påvirke deres indlærings, fysiske aktivitet, mentale nysgerrighed og forme den måde de ser naturen på fremover i en positiv retning.

Fordele ved den vilde skole:

- Gode muligheder for at inddrage skolens arealer i undervisningen
- Muligheder for at skabe et uderum til fordybning og undervisning
- Værdi for områdets dyre- og planteliv
- Mulighed for nærkontakt med naturen
- Mulighed for at brande skolen som grøn- og biodiversitetsvenlig
- At udvikle læringsforløb på tværs af klasser, faglighed og årgange
- Der kan arbejde med både håndværk og kunst
- Et projekt hvor hele skolen kan inddrages og skabe fællesskab og identitet
- Mulighed for læring året rundt
- Et projekt der hurtigt giver resultater, og som kan udvikles år efter år.

Figur A: Mange skoler har store arealer der i stedet for ensformige, kortklippede græsplæner, kan blive et betydeligt bidrag til biodiversiteten. Shutterstock.com/Kiwik.

At skabe en vild skole

Man kan relativt nemt skabe en vild skole med plads til vild natur. Ved at skabe forskelligartede levesteder og fødemuligheder; der er næsten altid et hjørne som kan bruges. Der skal ikke nødvendigvis være vild natur over det hele på en skole. En skole skal stadig kunne bruges til de øvrige aktiviteter som boldspil, undervisning, leg og cykelparkering. I mange tilfælde vil det dog kunne kombineres: højbede kan bruges som rumdeler i skolegården, der kan stå vilde blomster langs med hækken eller fuglekasser kan hænges op på skolens gavl.

Mange skoler har som figur A viser meget plads til rådighed. Mulighederne for at skabe plads til de vilde arter på skolens område, vil dog være forskellige for de enkelte skoler. Heldigvis er det de samme tiltag der skal tænkes i om man har en stor eller en lille skole, og om man er beliggende midt i byen eller ude på landet. Alle tiltagene kan skaleres op eller ned og tilpasses netop de rammer man har til rådighed. Nogle steder vil der kun være plads til et enkelt højbed med blomster, andre steder kan man arbejde med en stor græsplæne. Det handler grundlæggende om at tilbyde vand, føde, ly og yngle og opfostringsmuligheder for så mange arter som muligt. Her kommer et udvalg af tiltag man kan gøre, enten på lille eller den helt store skala.

Kvasbunker og brændestakke

Mange steder bliver haveaffald helt rutinemæssigt kørt til en genbrugsstation, men hvis der er mulighed for det, vil en sådan bunke ikke alene give læ og ly til mange småfugle, men vil også give fødemuligheder for både biller, svampe og et hav af mikroorganismer. Dødt plantemateriale er faktisk en mangel mange steder fordi mennesker er så flittige til at rydde op. Både visne blade, nedfaldne grene og gamle træer fældes og fjernes, men man fjerner derved føde til nedbryderfødekæden. Man bør derfor bevare så meget dødt ved og så meget kvas man kan på skolens område. Især gamle træer der er godt slidte, fulde af huller og svampe er guld værd da det tager tid at skabe sådanne gamle træer. Hvis der er risiko for ulykker, kan træerne lægges ned. Hvis man ikke har en masse gamle halvdøde træer, vil man kunne efterligne dette ved at stable brændestakke af forskellige typer af brændeknuder. Disse vil også give en masse små hulrum som der kan flytte en masse kryb og krabledyr ind i. De kan stables så de kan bruges til at skabe rum på skolens område og kan være ret æstetisk at se på. Kvasbunker og brændestakke kan i mange tilfælde placeres hvor de ikke ligger i vejen for den daglige gang på skolen. De vil med tiden synke sammen efterhånden som materialet nedbrydes og komposteres. Man vil derfor med årene kunne fylde mere på, efterhånden som det nedbrydes. Hvis man ikke har mulighed for en stor kvasbunke eller store brændestakke, kan man lægge tykke grene eller træstubbe i et hjørne eller under hækken, gerne både i sol og skygge.

Store sten og grusbunker

En stor grusbunke kan være ret billig at anlægge. En grusbunke vil både give et varieret miljø med skygge, læ og sol. Og så er det et næringsfattigt vækstmiljø til enten en udsået frøblanding, eller til blot at se hvad der kommer af sig selv. I mange tilfælde er de klassiske ukrudtsplanter

udmærkede til insekterne, og efterhånden som årene går, vil sammensætningen af blomster variere helt af sig selv. Der findes også blomsterblandinger man kan så ud, men her bør man altid gå efter hjemmehørende arter da disse som tommelfingerregel vil kunne gøre gavn for flere insekter end eksotiske blomster.

Farverige plæner og blomstrende buske

Den vilde natur er fuld af forskellige buske og træer, og ved at tilbyde et bredt udvalg af disse, vil der også indfinde sig et bredt udvalg insekter og fugle. Man kan med fordel sætte både forårs-, sommer og senblomstrende arter så man tilbyder føde en så stor del af året som muligt. Ved at omlægge græsslåningen kan man fremme blomstrende urter i græsplæner, og ukrudt kan få lov at brede sig hvor det ikke generer eller er problematisk. En kortklippet grøn græsplæne er god at spille bold på, men som levested for dyr og planter er den ikke særlig god. Ved at slå stier eller undlade at slå hjørner, skråninger og kanter i stedet for at slå hele græsplænen kan man vække elevernes lyst til at gå på opdagelse.

Vand

Både ude på landet og inde i byerne, er vand en mangelvare. Guldsmede lægger deres æg i vandhullerne hvor deres larver/nymfer lever som rovdyr og spiser af andre smådyr. Når de skal gennemgå deres forvandling, kravler de op af vandet, og bliver til de luftbårne rovdyr man ser som skinnende pile over vandhullerne om sommeren. På samme vis er svirrefluer også afhængige af stillestående vandpytter til deres larver, og alle padderne skal bruge vandhuller til at lægge deres æg. Det er ikke altid muligt at anlægge hverken store eller små vandhuller på skolens område, men hvis det kan lade sig gøre, er det guld værd. Man kan evt. opstille nogle mindre beholdere med vand fx underskåle eller fade. Dette vil ikke gavne dyr der lever i vandet, men vil alligevel kunne give en masse liv til andre arter.

Fuglekasser og insekthoteller

Udover blomster der giver føde til fugle og insekter er der mange steder også mangel på yngle- og redemuligheder. Her kan man inddrage eleverne i projekter hvor man bygger forskellige typer af insekthoteller og fuglekasser. Dette kan være anledning til en snak om boligforhold og de enkelte arters krav til levesteder og mangel på samme. Der findes manualer for udmærkede fuglekasser og insekthoteller hvor især solitære bier og fugle som stære og blåmejser kan finde sig til rette. Men det er svært at ramme både opbygning og placering korrekt, og man må være realistisk med at mange insekthoteller primært bliver indtaget af ørentviste og edderkopper. Det er dog ikke nødvendigvis en dårlig ting da disse jo også skal have et sted at leve. Det handler om at skabe så mange hjørner og kroge som muligt da der i de gængse skolegårde er meget langt mellem netop hjørner og kroge hvor disse smådyr kan finde sig til rette.

Sådan gør du skolen vild

1. Undersøg skolens udgangspunkt og potentiale. Hvad er der af natur allerede? Hvor er der arealer der kan inddrages?
2. Hvilke aktiviteter er det realistisk at gå i gang med? Klarlæg hvilke fag der skal inddrages og sørg for at få informeret alt relevant personale fra skoleledelse, til lærere til teknisk personale.
3. Hvad er skolens målsætning? Er der specifikke lokale arter der skal tilgodeses, eller skal der sættes ind bredt? Hvor meget skal eleverne inddrages? Skal der indhentes ekstern rådgivning eller søges ekstern finansiering?
4. Læg en realistisk tidslinje og vær forberedt på at natur tager tid. Tænk i projekter der kan løbe over flere skoleperioder.
5. Vær positiv og gå efter det ... selv små tiltag tæller!